

Nr 44.

Av herr **Norling m. fl.**, *angående försörjningen av oförvållat arbetslösa.*

Under en följd av år har på grund av efterkrigstidens varubrist och den därpå följande av atlantpaksstaterna igångsatta upprustningen rått en högkonjunktur och sysselsättning, som i Sverige borttagit så gott som all arbetslöshet. Samtidigt har industriföretagen inhöstat rekordhöga vinster, som möjliggjort för dem att lägga upp stora fonder, med motivering att dessa skulle vara en tillgång för att trygga sysselsättningen vid en nedgående konjunktur. Vad värde denna försäkran haft, kan man avläsa genom de avskedanden, permitteringar och införande av korttidsarbete, som en del industriföretagare vidtog vid årsskiftet. Därigenom har frågan om hjälp vid arbetslöshet på nytt fått ökad aktualitet.

Den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen kan inte vare sig i nuvarande form eller med de förslag till ändringar, som 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen framlagt, på ett tillfredsställande sätt fylla de behov, som uppstår för arbetarna vid arbetslöshet. Därför måste denna fråga lösas på annat sätt.

I det av 1951 års utredning framlagda betänkandet utgår man ifrån att endast 50 % av nettoinkomstbortfallet skall kompenseras. Det betyder att en arbetslös får denna compensation under förutsättning att hans normala nettoinkomst per år inte uppgår till högre belopp än 6 000 kronor.

Om man utgår ifrån att det obestriddigen är statens skyldighet att svara för försörjningen av den oförvållat arbetslöse, kan denna linje ej vara försvarlig. Av försäkringskassornas samtliga inkomster under verksamhetsåren 1935—1951 har staten bidragit med endast 24,1 %. I fråga om finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen avvisar utredningen tanken på särskilda arbetsgivarbidrag och föreslår i stället höjda avgifter av de försäkrade. Härvid bör påpekas att den frivilliga försäkringen genom de fackliga organisationernas stadgar ålägger medlemmarna anslutning till försäkringen. Utredningen föreslår en höjning av avgifterna med 50 % för att en genomsnittlig höjning av daghjälpens skall kunna bli 12 kronor. Vid en ökning av daghjälpens från 8 kronor — nuvarande — till 15 kronor, skulle det statliga grundbidraget uppgå till kronor 4:50 och de försäkrade själva få bidra med 3:25 av höjningen. Härtill får den försäkrade ytterligare en förhöjning av avgifterna på grund av ökade krav på fondbildning, som skall svara mot den ökade daghjälpens, mot det försämrade penningvärdet och för att möta försämrade konjunkturer.

Särskilt måste man vända sig mot att utredningen helt befriat arbetsgivaren från att bidra till försäkringen. Staten och arbetsgivaren borde i stället tillsammans bekosta hela finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen och försäkringstagaren vara helt befriad från direkta avgifter.

Om utredningens förslag genomföres betyder detta att de försäkrade själva får betala 68 % av kassornas inkomster, staten bidrager med 32 %.

Mot detta förslag har de fackligt organiserade arbetarna ställt ett förslag som innefattas i ett socialt program, som antagits av murar- och grovarbetarfackföreningarna i Stockholm. Vi kan helt ansluta oss till riktlinjerna i detta program, vilka innebär att staten skall garantera de ofrivilligt arbetslösa en inkomst, som möjliggör godtagbar livsföring. Arbetslöshetsersättning skall utgå från och med den dag arbetslöshet inträtt till den dag den upphör. Arbetslös får inte avstängas från ersättning, om han vägrar mottaga arbete, som inte motsvarar hans kvalifikationer. Ungdom, som uppnått arbetsför ålder men ej erhållit arbete, skall ha rätt till ersättning.

Ersättning bör utgå i form av *minimidagpenning* och *bostadsersättning*. Minimidagpenningens belopp fastställs så, att den under normala förhållanden täcker utgifterna för mat, kläder, kulturella behov och andra löpande omkostnader.

Minimidagpenningen bör utgå lika till alla arbetslösa med 12 kronor per dag, förutom de av utredningen föreslagna make- och barntilläggen å respektive kronor 2:-- och 1:50. *Samtliga belopp bör göras skattefria.*

Ett fastställande av barntilläggen till endast kronor 1:50 per dag kan dock bli godtagbart endast under förutsättning att de allmänna barnbidragen höjes till 500 kronor. Bostadsersättningens storlek bör vara lika med kostnaderna för innehavd bostad (hyra, årsavgift eller amorterings- och räntekostnader för egna hem samt bränslekostnader).

Dessa krav kan inte grunda sig på ett svar på frågan om vad som skall vara att anse som ett godtagbart existensminimum, ty på den frågan har statsmakterna hittills vägrat att ge ett auktoritativt svar. Men ett genomförande av förslaget skulle dock betyda ett steg fram emot ett förverkligande av denna tanke.

Den lägst betalda yrkesgruppen i vårt land är fortfarande jordbruksarbetarna. Nettodagsförtjänsten för en ogift jordbruksarbetare, alltså lönen med avdrag för skatten, uppgår enligt 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen till 16 kronor eller med 300 arbetsdagar lika med 4 800 kronor i nettoårsinkomst. Förslaget om 12 kronor i dagsersättning skulle för en ensamstående komma att motsvara 3 600 kronor i nettoårsinkomst plus bostadskostnaderna. För en s. k. normalfamilj, man, hustru och två barn, skulle hjälpen vid arbetslöshet, om hustrun inte har förvärvsarbete, komma att motsvara en nettoinkomst av 5 100 kronor plus bostads-

kostnaderna. Vill någon påstå att en sådan inkomst i nuvarande tider skulle överstiga vad som är erforderligt för ernåendet av ett godtagbart existensminimum eller att man med detta belopp skulle riskera att nå vad man brukar kalla »gränsen för överförsäkring»?

Staten bör ekonomisera ersättningen och därmed sammanhängande verksamhet med medel, som uttages genom direkt beskattning, varvid de för arbetslösheten främst ansvariga, nämligen bolag och storföretagare, ålägges särskild skatt för att ge arbetslösa nödvändig inkomst.

En lösning av frågan om de arbetslösas försörjning enligt dessa linjer förutsätter icke i första hand någon reformering av arbetslöshetsförsäringen. Denna, som i huvudsak ekonomiseras genom avgifter från arbetarna, bör avskaffas eller också bibehållas enbart till tjänst för dem, som verkligen frivilligt med hjälp av egna medel vill skaffa sig förmåner utöver den arbetslöshetshjälp, som bör utgå med samma belopp till alla.

Vad som i första hand bör reformeras är alltså de nuvarande bestämmelserna om kontantunderstöd till icke försäkrade eller till »utförsäkrade» arbetslösa. De som nu med hjälp främst av egna medel försäkrats mot arbetslöshet bör befrias från de utgifter detta medför för såväl dem själva som deras fackliga organisationer och ändå tillförsäkras bättre förmåner än vad försäkringarna för närvarande ger.

I anslutning till vad ovan sagts hemställer vi,

att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring av förordningen angående vissa statliga och statsunderstödda åtgärder vid arbetslöshet, som vi i motionen framfört.

Stockholm i januari 1953.

Anton Norling.

Ola Persson.

Gunnar Öhman.